ROK XII

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 23

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 GRUDNIA 1937 ROKU

BEZPIECZEŃSTWO PRACY

W ramach Walnego Zgromadzenia Związku Przemysłu Chemicznego odbył się w dniu 13 listopada r. b. odczyt p. Inż. Witolda Sławińskiego z Poznania na temat zagadnienia bezpieczeństwa pracy w przemyśle.

Odczyt ten wzbudził szczególnie duże zainteresowanie, gdyż dotyczył spraw niezmiernie istotnych dla przemysłu chemicznego.

Prelegent na wstępie zaznaczył że ma zamiar omówić metody oddziaływania na czynnik ludzki, natomiast pominie sprawy technicznych urządzeń. Według opinii prelegenta tylko 15% wypadków w przemyśle powstaje wskutek braku odpowiednich urządzeń technicznych; 60 — 65% wynika z winy pracowników; 20 — 25% wypadków spowodowanych jest przez przyczyny „losowe".

Celem zapobiegania wypadkom p. Inż. Sławiński proponuje prowadzić akcję wielostronną, opierającą się na 3-ch zasadniczych czynnikach:

a) wpływanie t. zw. „obiektywne", osiągane przez pokazy, plakaty i t. p.,

b) instruowanie przy pomocy drukowanych przepisów i t. p.,

c) akcja Kół Bezpieczeństwa Pracy w poszczególnych przedsiębiorstwach.

Przy oddziaływaniu na czynnik ludzki trzeba pamiętać, że chodzi o zwalczanie niezgrabności, nieostrożności i nieuświadomienia pracowników.

Plakaty bezpieczeństwa (tablice) oddają wielkie usługi. Plakaty bywają dwojakiego rodzaju:

a) plakaty o charakterze ogólnym, zwracające uwagę na niebezpieczeństwo,

b) plakaty o charakterze instrukcyjnym.

Aby osiągnąć właściwy cel — plakaty należy często zmieniać, gdyż robotnik nie reaguje i nie zwraca uwagi na plakat często oglądany, zbrukany, naddarty i t. p.

Oprócz plakatów ogólnych — większe przedsiębiorstwa powinny tworzyć plakaty własne, uwzględniające specyficzne rodzaje niebezpieczeństw.

Inne sposoby oddziaływania:

a) komunikaty drukowane o wypadkach lub niebezpieczeństwach, odbijane na powielaczu i wywieszane obok innych ogłoszeń administracyjnych,

b) wywieszki, powstające jako wycinki z pism specjalnych,

c) fotografie,

d) instrukcje dla kierowników,

e) pogadanki dla pracowników, ewentualnie z użyciem obrazków i innych aktualności,

f) mobilizacja majstrów dla spraw bezpieczeństwa pracy; wydawanie specjalnych biuletynów dla majstrów,

g) tworzenie kół bezpieczeństwa pracy. W niektórych przedsiębiorstwach członkowie kół są stali; w innych kołach — członkowie są zmienni. Trudno stwierdzić który system jest lepszy; można stosować oba systemy współrzędnie.

Po przedstawieniu przez prelegenta bardzo licznych tablic, plakatów, wywieszek i t. p. rozwinęła się ożywiona dyskusja.

P. Dr. Hirszowski obrazuje działalność Komisji Bezpieczeństwa Min. Opieki Społecznej oraz akcję Związku Przemysłu Chemicznego w tej dziedzinie. Wskazuje że Muzeum Przemysłu i Techniki posiada dobrze zaopatrzoną wzorcownię pod kierunkiem p. Inż. Mazurkiewicza, który niedawno, na skutek zwrócenia się Związku Przemysłu Chemicznego, wygłosił cykl odczytów o sposobach zwalczania niebezpieczeństwa w przemyśle chemicznym.

P. Dyr. Leppert daje rys historyczny akcji zwalczania wypadków w różnych krajach i wskazuje że w Polsce stosunkowo niedawno zajęto się tą sprawą. Niebezpieczeństwo przy pracy jest zwykle większe w mniejszych zakładach przemysłowych. P. Leppert wskazuje na bezpośrednie i pośrednie korzyści, wynikające z prowadzenia akcji bezpieczeństwa pracy.

Korzyści bezpośrednie obejmują przede wszystkim zdjęcie odpowiedzialności z kierownictwa zakładu za szkody, poniesione przez pracowników, o ile zachowane są wszystkie środki zapobiegawcze oraz zaszeregowanie do odpowiedniej grupy, czy klasy niebezpieczeństwa z z chwilą rewizji dotychczasowej tabeli.

Korzyści pośrednie, jakie łączą się z tą akcją dają uporządkowanie zakładów pracy, zmniejszenie marnotrawstwa i zbliżenie się do potrzeb pracowników, co w rezultacie zapobiec może niejednokrotnie ostrzejszym ich wystąpieniom.

P. Dyr. Wiślicki zaznaczył, że w Polsce wywieszanie plakatów i instrukcji nie zawsze osiąga skutek, gdyż istnieje jeszcze wielka liczba robotników nie umiejących czytać; skutecznym środkiem zwalczania wypadków jest podnoszenie poziomu polskiego pracownika.

NOWE DZIAŁY PRODUKCJI

Sp. Akc. „Ludwik Spiess i Syn" rozpoczęła wyrób benzylo-aminobenzenosulfamidu. Związek ten został wypuszczony na rynek pod nazwą „Septazin" i stanowi wielki postęp w dziedzinie chemoterapii, gdyż stosowany w lecznictwie działa swoiście przy zwalczaniu zakażeń paciorkowcami i innymi drobnoustrojami.

Dzięki powyższemu preparatowi zostaje pokryty brak, jaki odczuwało lecznictwo krajowe.

„Zjednoczone Zakłady Materiałów Wybuchowych i Azotu S. A. w Łaziskach-Górnych uruchomiły w dniu 1 października br. nowoczesną rafinerię i utwardzalnię tłuszczów i olejów. Zdolność produkcyjna wynosi 32 ton dziennie. Fabryka produkuje obecnie utwardzony olej lniany oraz tran utwardzony, jak również wyrabia kwasy tranowe i lniane".

POMOC ZIMOWA W R. 1938

Wobec rozpoczynającej się z dniem 1 grudnia r. b. zbiórki na rzecz pomocy zimowej dla bezrobotnych, Ogólno-Polski Komitet Pomocy Zimowej ustalił normy opłat od przemysłu w wysokości od jednego do trzech pro-mille od obrotu za ostatni rok operacyjny (1936), pozostawiając związkom branżowym określenie wysokości stawek opłat w powyższych granicach. W razie nie ustalenia wysokości obciążeń przez poszczególne gałęzie przemysłu — Naczelny Komitet przewiduje dla tych przemysłów wyznaczenie stawki maksymalnej t. j. 3 pro-mille. Ze strony Komitetu czynione są również starania, aby te gałęzie przemysłu, które w roku ubiegłym ponosiły świadczenia według stawki najniższej, podniosły obecnie wysokość obciążenia.

Podając powyższe do łaskawej wiadomości komunikujemy, że Prezydium Związku na posiedzeniu w dniu 23 b. m. postanowiło zalecić przedsiębiorstwom chemicznym, wzorem roku ubiegłego, uzależnienie wysokości opłat na rzecz pomocy zimowej od wysokości osiągniętego zysku netto (dywidendy) w roku 1936. Mianowicie przedsiębiorstwa nie mające zysku w 1936 r. opłacają co najmniej 1 promille od obrotu w r. 1936; przedsiębiorstwa wykazujące do 4% zysku netto (dywidendy) co najmniej 2 pro mille; przedsiębiorstwa, których zysk netto (dywidenda) przekraczał 4% w 1936 r. — 3 pro mille od obrotu.

Na poczet powyższych norm mogą być zaliczone wszelkie pomoce w naturze.

Zadeklarowane składki, bądź inne formy pomocy należy zgłaszać i wpłacać, stosownie do uznania albo do Ogólno-Polskiego Komitetu, albo do Komitetu lokalnego w miejscu siedziby fabryki.

O wszelkich deklaracjach i wpłatach ofiar niezbędne jest *dokładne i systematyczne* informowanie Związku Przemysłu Chemicznego, który prowadzi szczegółową ewidencję ofiarności przemysłu chemicznego. Otrzymane od fabryk zawiadomienia o ich akcji na rzecz pomocy zimowej będą publikowane w organie prasowym Związku „Wiadomościach Przemysłu Chemicznego".

FUNDUSZ OBRONY NARODOWEJ

W Nr. 18 „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" z dnia 15 września b. r. opublikowana została pierwsza lista darów w naturze, ofiarowanych przez przedsiębiorstwa chemiczne lub zespoły pracowników fabryk chemicznych oraz lista tych firm związkowych, które zapoczątkowały składki na rzecz F. O. N. w formie pieniężnej.

Notujemy dalsze zgłoszenia darów:

samolot — Towarzystwo Zakładów Chemicznych „Strem",

6 ciężkich karabinów maszynowych — pracownicy Tomaszowskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu.

Dary pieniężne zadeklarowały lub wpłaciły następujące przedsiębiorstwa: Zakłady Solvay w Polsce, Schicht-Lever Sp. Akc., „Union" Sp. Akc. Gdynia, „Alfa" Fabryka Płyt, Błon i Papierów Fotograficznych, Fabryka Chemiczna „Wola Krzysztoporska, Fabryka Chemiczna Dr. Zeumer, „Scott and Bowne" Sp. Akc., Wytw. Chem. „Roche", „Atra" Sp. Akc. Ponadto Związek Polskich Olejarni, który prowadzi akcję zbiórki, zgromadził poważne sumy z opodatkowania się członków Związku na rzecz F. O. N.

INFORMACJE EKSPORTOWE

Ukazało się nowe wydanie „Informatora Eksportowego Polskiego Przemysłu Chemicznego". Poprzednie wydanie, opublikowane w roku 1934, w ilości półtora tysiąca egzemplarzy zostało zupełnie wyczerpane; bez przesady powiedzieć można, że rozeszło się po całym świecie wśród organizacyj gospodarczych i firm handlowych.

Nowe wydanie obok krótkiego wstępu obejmuje spis stu sześćdziesięciu produktów chemicznych z podaniem wytwórców, wzoru chemicznego i krótkiej charakterystyki technicznej.

Tekst podany jest w sześciu językach: polskim, angielskim, francuskim, niemieckim, hiszpańskim i rosyjskim, w porównaniu zatem ze starem wydaniem — dodane zostały charakterystyka techniczna i tekst hiszpańskiego.

Układ wydawnictwa, skorowidze i szata zewnętrzna uległy poprawie.

„Informator" rozsyłany jest bezpłatnie krajowym i zagranicznym organizacjom gospodarczym, placówkom polskim zagranicą oraz firmom zagranicznym, interesującym się zakupem produktów chemicznych w Polsce.

Zanotowane zostały następujące zmiany przypisów celnych i reglamentacyjnych (Nr. 33„ Informatora Eksportowego"):

Holandia. Przedłużenie na 6 miesięcy okresu skontyngentowania przywozu przędzy jedwabiu sztucznego.

Włochy. Ustalenie kontyngentu na bezcłowy przywóz azotniaku na 37.500 ton.

Podjęty w r. 1936 przez Sp. Akc. „Roche" wywóz kodeiny i morfiny, wytwarzanych z krajowych surowców — rozwija się pomyślnie. Wyeksportowane w r. 1937 ilości podwoiły się w porównaniu z r. 1936.

KRONIKA

Fundacja imienia Feliksa Wiślickiego, Prezesa Zarządu Tomaszowskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu, ma na celu stworzenie podniety do prac naukowych we wszystkich dziedzinach chemii, w szczególności zaś chemii koloidów i technologii włókna sztucznego.

Komitet Fundacji, w którego skład wchodzi kilkunastu przedstawicieli chemii teoretycznej i przemysłowej, rozporządza dochodem, osiąganym przez Fundację.

Dochód Fundacji za rok bieżący wyniesie przeszło dwadzieścia tysięcy złotych i może być wydatkowany na subsydiowanie prac naukowych, na wydanie drukiem już wykonanych prac, oraz na stypendia dla osób, przygotowujących się do zawodowej pracy naukowej lub technicznej.

Zainteresowane osoby i instytucje mogą zgłaszać odpowiednie propozycje listownie, do dnia 30 grudnia r. b., pod adresem Komitetu Fundacji: Warszawa, Wilcza 9A.

Instytut Naukowy Organizacji i Kierownictwa, Warszawa, Mokotowska 51/53 organizuje cykl wykładów p. t. „Ogranizacja pracy w przemyśle". Kurs ten obejmuje 36 godzin wykładów, które odbywać się będą dwa razy na tydzień w godz. 18 — 20.

Program i poziom kursu jest całkowicie dostosowany do praktycznych potrzeb zawodowych; celem jego jest szerokie omówienie i dydaktyczne wskazanie skutecznych środków zwiększenia wydajności pracy oraz usprawnienia organizacji i techniki pracy w warsztacie produkcyjnym. Opłata za kurs wynosi zł. 80.

Bliższych informacji udziela Sekretariat Instytutu w godz. 9 do 16. Kurs rozpoczyna się dn. 30 listopada r. b., zakończenie wykładów w dn. 29 stycznia 1938.

W dniu 19 listopada odbyło się w Związku, pod przewodnictwem p. Inż. M. Holtorpa, posiedzenie, poświęcone sprawie rozporządzenia o ściekach fabrycznych.

Jak wiadomo, projekt rządowy rozporządzenia zmierzał do nałożenia szeregu nowych obowiązków na zakłady przemysłowe w zakresie odprowadzania ścieków i przyjęcie tego projektu, a następnie ścisłe przestrzeganie zawartych w nim przepisów, utrudniłoby znacznie, jeśli wręcz nie uniemożliwiłoby, funkcjonowanie większości fabryk, w szczególności chemicznych.

Specjalna komisja wyłoniona przy Izbie Przemysłowo-Handlowej w Warszawie opracowała, przy czynnym współdziałaniu Związku i rzeczoznawców, reprezentujących znaczną liczbę zakładów chemicznych — własny kontrprojekt, który był rozważany na posiedzeniu w dniu 19 listopada.

Dyskusja wniosła szereg istotnych momentów do sprawy, w szczególności podkreślone zostało, że przy regulacji ścieków należy zwrócić baczniejszą uwagę na ścieki z miast i osiedli, które w znacznie większej mierze, niż ścieki fabryczne, przyczyniają się do zanieczyszczenia wód.

Wnioski zaproponowane na posiedzeniu w Związku, przedłożone zostaną przez referenta sprawy p. Inż. Bądzyńskiego Komisji Izbowej.

W dniu 26 listopada odbyło się w Związku posiedzenie poświęcone nowelizacji ustawy patentowej. Sprawa ta, obszerniej poruszona w Nrze 9 „Wiadomości" z dn. 1 maja rb. zbliża się do rozwiązania, bowiem Komisja Międzystowarzyszeniowa, przy czynnej współpracy przedstawicieli Związku Przemysłu Chemicznego, opracowała projekt memoriału w sprawie nowelizacji ustawy patentowej, który przedłożony zostanie Rządowi. Memoriał ten, przed ostatecznym przyjęciem poddany został dyskusji w łonie Związku, która wniosła szereg nowych i istotnych momentów. Wnioski z dyskusji przedstawione zostaną Komisji Międzystowarzyszeniowej na posiedzeniu w dn. 9 grudnia przez p. Inż. Hennela, referenta sprawy.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. U. R. P. Nr. 79 z dnia 19 listopada 1937 ukazało się pod poz. 575 rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 30 października 1937 o zmianie rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 10 września 1932 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 o monopolu spirytusowym, opodatkowaniu kwasu octowego i drożdży oraz sprzedaży napojów alkoholowych, wydane co do § 1 p. 3 i 4 (§§ 209 ust. 3, 214a, 215, 216 ust. 2 i 292 rozporządzenia Ministra z dnia 10 września 1932 w nowym brzmieniu) oraz § 2 i 3 w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Przemysłu i Handlu.

Rozporządzenie wchodzi w życie z dn. 1 stycznia 1938 r.

W „Monitorze Polskim" Nr. 267 z dnia 19 listopada 1937 ukazało się pod poz. 421 obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 18 listopada r. b. w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko-bułgarskiego.

Stosownie do obwieszczenia — zarówno przy odprawie przywozowej jak i wywozowej niezbędne są świadectwa rozrachunkowe.

Obwieszczenie wchodzi w życie z dn. 20 listopada 1937 r.

W Dz. Ust. Nr 81 z dnia 29 listopada r. b. ogłoszone zostało pod poz. 583 rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 1937, zabraniające prowadzenia poszukiwań górniczych na obszarze powiatu kieleckiego oraz położonych na prawym brzegu rzeki Kamiennej części powiatów iłżeckiego i opatowskiego.

ORJENTACYJNE CENY NIEKTÓRYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

	Cena zł.
Aceton	330.—
Alkohol metylowy techniczny 98%	160.—
Alkohol metylowy czysty	225.—
Amoniak skroplony za 1 kg. NH_3	1.45
Azotan amonu	100.—
Azotyn sodowy	95.—
Benzol chem. czysty (łącznie z opłatą na fundusz drogowy zł. 12)	80.—
Benzol handlowy 90%, (łącznie z opłatą na fundusz drogowy zł. 12)	75.—
Bisulfat	15.—
Boraks krystal. (franco st. odb.)	77.—
Chlor ciekły	90.—
* Chloran potasu, techn. miel.	170.—
* Chloran sodu techn.	150.—
Chlorek bielący (parytet Ząbkowice)	30 60
* Chlorek cynku w proszku biały	115.—
Chlorek wapnia	17.—
Chlorobenzol	150.—
Chloroform purissimum	650.—
* Cytrynian sodowy	550.—
Dwuchromian potasu	155.—
Dwuchromian sodu	125.—
Dwufosforan sodowy (brutto za netto)	57.—
Dwuwęglan sodowy	36.—
Fenol czysty	195.—
Formalina 40%	160.—
* Gliceryna destylowana 85% (franco st. odbiorcza)	290.—
* Gliceryna farmaceutyczna 90%	310.—
Karbid (franco st. odb.)	48.—
Karbolineum	22.—
Klej kostny (brutto za netto, franco st. odbiorcza)	180.—
Klej skórny (brutto za netto franco st. odbiorcza)	
Gatunek Extra	250.—
Gatunek I	230.—
Krezol DAB4	75.—
Kwas azotowy 48°Bé za 100% HNO_3	80.—
Kwas azotowy 40°Bé za 100% HNO_3	66.—
Kwas azotowy tech. 36°Bé za 100% HNO_3	61.—
Kwas azotowy chem. czysty	100.—
Kwas mrówkowy 80%	200—210.—
Kwas siarkowy 60° Bé	4.25
* Kwaśny winian sodowy	620.—
* Kwas winowy i kwas cytrynowy dla celów spożywczych krystaliczny lub mielony (franco st. odb.)	450.—
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5 (brutto za netto)	15.—
Mączka rogowa 13/14% N (brutto za netto)	35.—
* Nadchloran potasu	150.—
* Naftalen czysty w łuskach	55.—
Octan metylu	300.—
Octan ołowiu gat. I	165.—
Octan sodu kryst.	90.—
* Oleina destylowana (franco st. odb.)	225.—
Oleum 20%	12.75
Potaż kalcynowany 90/92%	110.—
Potaż żrący topiony 88/92%	135.—
Saletra potasowa	105.—
Saletra sodowa przem.	50.—
Saletra sodowa rafin.	57.—
Salmiak rafinowany	85.—
Salmiak sublimowany	150.—
Siarczan amonu kryst.	24.—
Siarczan miedzi (parytet Warszawa)	73—74.—
Siarczek sodu 60/62%	52—54.—
Smoła preparowana	15.25
Soda amoniakalna	20.70
Soda żrąca (kaustyczna)	49.70
Sól glauberska krystaliczna	7.—
Stearyna (brutto za netto, franco st. odbiorcza)	210.—
Superfosfat 16% (franco st. odbiorcza)	10.75
Toluen chem. czysty	95.—
Trójfosforan sodowy (brutto za netto)	65.—
Żelatyna techn. (brutto za netto, franco st. odbiorcza)	475.—

Ceny powyższe są cenami hurtowymi i należy je rozumieć za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką należy rozumieć wraz z opakowaniem.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14.

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11.